

Motion

1978/79: 1748

av Göthe Knutson

om ändrade rutiner för blodprovstagning vid misstanke om trafik-
nykterhetsbrott

Den som misstänks för rattfylleri eller rattonykterhet skall enligt rättegångsbalken (RB) 28 kap. bli föremål för blodprovstagning. Denna förrättning fick före den 1 januari 1975 endast företas av läkare men efter lagändring nämnda datum även av leg. sjuksköterska.

Det stadgas även om klinisk undersökning vid blodprovstagning. Denna undersökning skall förrättas av läkare, och består i att läkaren söker utröna om den misstänkte företer tecken på sjukdom av vissa slag samt inhämtar uppgifter om eventuell medicinering och alkoholförtäring. Vidare låter läkaren den misstänkte utföra vissa prov, som avser att utröna om denne företer tecken på påverkan.

Därvid undersöks bl. a. balansförmågan (gång rakt fram över golvet, vändning under gång, vändning på stället samt "Rombergs skärpta prov", innebärande att personen i fråga har den ena foten placerad framför den andra medan han blundar), allmänt uppträdande, orientering i fråga om tid och rum, tal, inpräglingsförmåga, baklängesräkning och framställningsförmåga.

Läkaren antecknar därefter i protokollet sin slutsats av undersökningen. Han skall därvid ange om den undersökte enligt hans uppfattning är a) icke påverkad, b) påverkad av alkohol och i så fall lätt, medelmåttigt eller högradigt eller c) påverkad av sjukdom, utmattning, sömnmedel eller andra stimulerande eller bedövande medel.

I samband med lagändringen som gav leg. sjuksköterska rätt att företa blodprovsundersökningen diskuterades också om inte den kliniska undersökningen borde avskaffas helt eller delvis. Så blev dock inte fallet. Som skäl för bibehållande av den kliniska läkarundersökningen anförde departementschefen i propositionen (1974:154, s. 31) dels att det genom en sådan undersökning kan klarläggas om ett onormalt uppträdande hos den misstänkte eventuellt beror på sjukdom eller skada, dels att symtom på drogpåverkan kan avslöjas och dels att det av psykologiska skäl kan vara av betydelse för den misstänkte att läkare medverkar i utredningen.

Numera är det emellertid en utbredd uppfattning bland domare, åklagare och försvarsadvokater att den kliniska läkarundersökningen saknar egentlig betydelse och att den endast i vissa fall är avgörande för domstolens ställningstagande.

I lagtexten ges det visserligen en bild av mera omfattande underlag för

ansvarsfrågan. I 4 § 1 mom. första stycket trafikbrottslagen är underförstått att bevisning kan föras genom vittnesmål, klinisk undersökning, eventuellt i förening med läkares uttalande om berusningsgraden, eller blodprov. Den bild som på så sätt erhålls blir då avgörande för frågan om rattfylleri kan anses föreligga. Även om en person, på vilken blodprov tagits, visar sig ha en alkoholkoncentration i blodet som understiger 0.5 promille, kan han ådömas ansvar för rattfylleri, om genom vittnesmål eller kliniska iakttagelser kunnat styrkas att han varit så påverkad som anges i 1 mom. första stycket.

I den nämnda propositionen 1974:154, s. 31, klargörs dock att den kliniska undersökningen har föga betydelse som bevismedel.

Flera skäl talar för ändrade rutiner när det gäller den kliniska undersökningen. Det kan knappast vara försvarbart att ta dyrbara och knappa läkarresurser i anspråk utan att verkliga skäl föreligger. Det kan vidare konstateras att de flesta rattfyllerimisstänkta grips vid veckoslut och helger, då det är svårt att få tag på läkare. Detta innebär väntan inte bara för den misstänkte utan också för den eller de polismän som handhar fallet.

Polisens knappa resurser behöver användas på ett angelägnare sätt än i läkares väntrum.

För rättssäkerhetens skull bör möjligheten finnas kvar till klinisk undersökning, utförd av läkare i samband med blodprovstagning. Medicinska skäl kan föreligga, och den misstänkte skall ha möjlighet – efter egen begäran – att få en sådan undersökning utförd av läkare. Men där inga speciella skäl eller önskemål föreligger, bör den kliniska läkarundersökningen slopas.

Det bör emellertid övervägas huruvida en enklare undersökning skall var obligatorisk men i så fall utförd av leg. sjuksköterska i direkt anslutning till blodprovstagningen.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär omprövning av gällande regler (lag) i syfte att förenkla rutinerna i samband med blodprovstagning på rattfyllerimisstänkta.

Stockholm den 25 januari 1979

GÖTHE KNUTSON (m)